

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อันเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศได้กำหนดไว้ในมาตรา 24 (5) ไว้อย่างชัดเจนว่าส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ นอกจากนี้มาตรา 30 กำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษา ผู้สอนจึงต้องศึกษาวิจัยว่าจะใช้วิธีใด ใช้สื่ออะไร จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศอย่างไรจึงจะกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้นและสนใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการดังกล่าวคือ การวิจัยในชั้นเรียนนั่นเอง

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนซึ่งจำเป็นสำหรับครูทุกคนเพราะครูมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หากครูสามารถใช้การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนแล้วย่อมเป็นแนวทางนำไปสู่ความสำเร็จของผู้เรียนสามารถจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการทำงานเป็นทีม แสดงออกอย่างอิสระโดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนแบบโครงการ (Project Approach) ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติจริง และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง ทั้งนี้ครูผู้สอนต้องเป็นกลไกสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เมื่อกระบวนการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงบทบาทของครูก็เปลี่ยนแปลงไปด้วยเพราะครูเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนครูต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ครูจำเป็นต้องคิดค้นหาวิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้พัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพนั่นคือ กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนที่สามารถช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอนและช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของครูให้มีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการ (2542:24)

กำหนดนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน โดยโรงเรียนจะต้องส่งเสริมและจัดให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543:1) กำหนดให้การวิจัยในชั้นเรียนเป็นภารกิจสำคัญของครูผู้สอน ดังนั้นสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช (2543 :10) กำหนดให้การวิจัยในชั้นเรียนเป็นมาตรการหนึ่งของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไว้ในแผนยุทธศาสตร์ พ.ศ.2543 - พ.ศ. 2545

ถึงแม้ว่าหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนและผู้บริหารใช้กระบวนการวิจัย และนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน แต่จากการติดตามผลการดำเนินงานของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2543:16) พบว่าครูผู้สอนทำวิจัยน้อยมาก เนื่องจากครูมีภาระงานสอนและงานอื่น ๆ มาก ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย นอกจากนี้สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนไม่เอื้อต่อการทำวิจัย ครูไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสรียา ทองสมัคร (2538 : 128) ที่ศึกษาสาเหตุในการทำและไม่ทำวิจัยของครูมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 ผลการวิจัย พบว่า สาเหตุของการไม่ทำงานวิจัยของครูเพราะไม่มีเงินสนับสนุนการทำวิจัย ไม่มีความรู้ในกระบวนการวิจัย ไม่มีแนวทางในการทำวิจัย ไม่มีเวลาในการทำวิจัยเนื่องจากงานสอนมาก มีภาระงานอื่น ๆ จัดสรรเวลาไม่ได้และมีภาระครอบครัว ไม่มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพียงพอสำหรับการวิจัย ไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์หรือวัสดุสนับสนุนในการดำเนินการวิจัย ไม่มีแหล่งรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิจัย ไม่มีที่ปรึกษาหรือผู้ช่วยเหลือในการวิจัย และไม่มีครูทำวิจัยในโรงเรียนทำให้ขาดที่ปรึกษาหารือ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช (2543 : 44) ได้ศึกษาสภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการวิจัยชั้นเรียนน้อยมาก คิดเฉลี่ยเพียงร้อยละ 0.28 กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : ค) จึงได้กำหนดนโยบายพัฒนาครูเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ให้หน่วยงานทางการศึกษาดำเนินการพัฒนาคณาจารย์แกนนำเพื่อเป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ได้รับร้อยละ 10 ของครูทั้งหมดในปีงบประมาณ 2544 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินการพัฒนาครูตามนโยบายกำหนด ครูที่ได้รับการอบรมพัฒนาครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ ประเมินผลโดยพิจารณาจากผลงานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อรับเกียรติบัตรครูแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ จำนวน 620 คน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช (2544 : 84) การทำวิจัยให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องมีปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย ผลงานวิจัยของสุนันท์ ปัดมพุกา (2540 : 91) ศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยของมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยคือมีแหล่งค้นคว้าข้อมูล มีวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำวิจัย มีทัศนคติเชิงวิทยาศาสตร์และนิสัยที่เอื้อต่อการวิจัย มีความมุ่งมั่นต้องการทำงานให้สำเร็จ มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน ทำงานอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า

ปัจจัยเกี่ยวกับนักวิจัย ปัจจัยเกี่ยวกับหน่วยงานวิจัย และปัจจัยเกี่ยวกับบริบทของการวิจัยต่อการ
การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ในสังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชระดับใด เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายส่งเสริม
และพัฒนาครูให้เป็นครูนักวิจัยมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับนักวิจัย ปัจจัยเกี่ยวกับหน่วยงานวิจัย และปัจจัยเกี่ยวกับ
บริบทของการวิจัยที่ต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้
ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือครูแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้
ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้รับเกียรติบัตรจากสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2544 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2545 จำนวนทั้งสิ้น 620 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือครูแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูป
การเรียนรู้ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้รับเกียรติบัตรจากสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2544 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2545
จำนวน 243 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก
โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของยามานะ (Yamane, 1973 : 725) มีขั้นตอนดังนี้

1.2.1 สํารวจประชากรครูแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ในสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2.2 ทำฉลากรายชื่อครูแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ในสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้งหมด

1.2.3 จับฉลากรายชื่อจนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวน 243 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ปัจจัยที่ต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย

2.1. ปัจจัยเกี่ยวกับนักวิจัย

2.2 ปัจจัยเกี่ยวกับหน่วยงานวิจัย

2.3 ปัจจัยเกี่ยวกับบริบทของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน หมายถึงสิ่งสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน ให้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วยปัจจัยเกี่ยวกับนักวิจัย ปัจจัยเกี่ยวกับหน่วยงานวิจัย และปัจจัยเกี่ยวกับบริบทของการวิจัย

ปัจจัยเกี่ยวกับนักวิจัย หมายถึงคุณลักษณะของครุศึกษานักวิจัยในชั้นเรียน ที่เป็นผู้มีความสนใจ อยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา มีทัศนคติเชิงวิทยาศาสตร์ มีลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย มีการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน มีความสามารถจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง มีความสามารถในการสังเกต รวบรวมข้อมูล และบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน มีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล มีความสามารถในการเขียน รายงานการวิจัยอย่างง่าย และสามารถเผยแพร่ผลงานวิจัย

ปัจจัยเกี่ยวกับหน่วยงานวิจัย หมายถึงสภาพที่เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนคือโรงเรียนมี นโยบายสนับสนุนให้บุคลากรทำงานวิจัยในชั้นเรียน มีข้อมูลพื้นฐานที่พร้อมใช้งาน มีแหล่งค้นคว้า ข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพียงพอสำหรับการทำวิจัย มีที่ปรึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียน มีทุน สำหรับการทำวิจัยในชั้นเรียน มีวัสดุอุปกรณ์สำหรับการทำวิจัยในชั้นเรียน มีภาระงานอื่น ๆ นอกจาก การสอนไม่มากนัก

ปัจจัยเกี่ยวกับบริบทของการวิจัย หมายถึงผลพลอยได้ที่เกิดจากการทำวิจัยได้แก่ การ เพิ่มรายได้ หมายถึงเงินเดือนประจำและรายได้พิเศษต่าง ๆ การเลื่อนขั้นเงินเดือน เลื่อนตำแหน่ง ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การให้รางวัลตอบแทนอาจเป็นเงินหรือประกาศเกียรติคุณสำหรับผู้ทำงาน ดีเด่น เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ เช่นรางวัลผลงานวิจัยดีเด่น รางวัลนักวิจัยดีเด่น ตลอดจนการได้รับการ ยอมรับในวงวิชาการ

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบว่าปัจจัยเกี่ยวกับนักวิจัย ปัจจัยเกี่ยวกับหน่วยงานวิจัย และปัจจัยเกี่ยวกับ บริบทของการวิจัยเอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชระดับใด ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการ พัฒนาครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีความสามารถทำวิจัยในชั้นเรียน
2. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานทางการศึกษา ในการกำหนดนโยบาย เกี่ยวกับการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน